

Formatief beoordelen

Max van Boxel
Ger van Mossel

SLO, nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling

*Landelijke studiedag BSM/LO2
20 september 2016*

slo

Programma

- Openingsvragen
- Kijkopdracht
- Toelichting
- Vertalen naar de eigen praktijk

slo

Wat zou het doel van beoordelen moeten zijn?

- **Summatief:**

- Selecteren
- Vergelijken met gemiddelde
- In kaart brengen kwaliteit school/docent
- Eindniveau van de leerling vaststellen

- **Formatief:**

- Leeropbrengst vergroten
- Aanpassen curriculum
- Leren betekenisvol maken
- Leerlingen betrokken houden
- Leerlingen een gevoel van autonomie geven
- Het leerresultaat van de leerlingen vaststellen

slo

-
- Hoe maak je nu al gebruik van
- formatief beoordelen in je lespraktijk?

slo

Kijkopdracht

- Wat zijn de kenmerken van de bewegingsuitvoering bij de verschillende niveaus: groen, blauw en rood?

slo

- Videobeelden BSM:
<http://bewegingsonderwijs.slo.nl/themas/bsm-en-lo2/bsm/bsm-toetsvoorbeelden-in-beeld>

Toetsvoorbeeld Steunspringen BSM

	Onvoldoende	Voldoende	Goed	Uitstekend
1. Aanlopen, aanspringen en afzetten	<ul style="list-style-type: none"> • Loopt met kleine pasjes langzaam en onregelmatig aan. • Springt van dichtbij in. • Zet ongelijk af. • Gebruikt geen ondersteunende armactie. 	<ul style="list-style-type: none"> • Loopt versnellend aan. • Ondersteunt afzet met trage armactie. 	+ <ul style="list-style-type: none"> • Springt aan met een ruime boog. • Ondersteunt afzet met felle armactie. 	+ <ul style="list-style-type: none"> • Maakt optimaal gebruik van afzettoestel.
2. Aanzweven	<ul style="list-style-type: none"> • Zweeft niet of nauwelijks aan naar het steuntoestel. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zweeft laag aan naar het steuntoestel. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zweeft aan naar het steuntoestel. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zweeft hoog aan naar het steuntoestel.
3. Steunen	<ul style="list-style-type: none"> • Romp, benen en armen zijn gebogen. • Steunt lang op het steuntoestel. 	<ul style="list-style-type: none"> • Romp, benen en armen zijn enigszins gebogen. • Steunt kort op het steuntoestel. 	<ul style="list-style-type: none"> • Romp, armen en benen zijn bijna gestrekt. 	<ul style="list-style-type: none"> • Romp, armen en benen zijn gestrekt met veel lichaamsspanning.
4. Afzweven	<ul style="list-style-type: none"> • Zweeft niet of nauwelijks af van het steuntoestel. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zweeft laag af van het steuntoestel. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zweeft af van het steuntoestel. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zweeft hoog af van het steuntoestel.
5. Landen	<ul style="list-style-type: none"> • Landt instabiel. 	<ul style="list-style-type: none"> • Landt enigszins instabiel. 	<ul style="list-style-type: none"> • Landt stabiel. 	<ul style="list-style-type: none"> • Landt stabiel en gecontroleerd.
6. Hulpverlening/ Veiligheid	<ul style="list-style-type: none"> • Bemoeit zich nauwelijks met een veilige inrichting. • Staat niet op de juiste plaats. • Past vangtechnieken toe, maar straalt weinig vertrouwen uit. 	<ul style="list-style-type: none"> • Richt situaties veilig in. • Staat op juiste plaats om te helpen. • Past juiste vangtechnieken toe om adequaat hulp te bieden. 	<ul style="list-style-type: none"> • Richt situaties veilig in aangepast aan wensen medeleerling. • Staat op juiste plaats om adequaat hulp te verlenen. • Straalt vertrouwen uit. 	+ <ul style="list-style-type: none"> • Biedt ook onder moeilijker omstandigheden de juiste hulp.

slo

Toetsvoorbeeld Steunspringen LO2

	Onvoldoende	Voldoende	Goed	Uitstekend
A1. Steunsprongen Spreidsprong met afzet van reutherplank over kastlengte	<ul style="list-style-type: none"> • Je komt tot zit op de kast of raakt de kast met zitvlak of dijbenen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Je springt over de kast zonder kast met zitvlak of dijbenen te raken. 	<ul style="list-style-type: none"> • Je zweeft hoog gestrekt aan (hielen hoger dan zitvlak). • Je landt in balans net achter de kast. • Je wordt geholpen bij de landing. 	<ul style="list-style-type: none"> • Je kaatst zichtbaar af met je handen. • Je zweeft ruim af. • Je landt in balans ruim achter de kast.
A2. Steunsprongen Arabier met afzet van minitrampoline over kast/tafelbreedte	<ul style="list-style-type: none"> • Je maakt een lage hurkwendsprong over de kast/tafel. 	<ul style="list-style-type: none"> • Je maakt een hoge hurkwendsprong waarbij benen over het steunpunt (handen) gaan. 	<ul style="list-style-type: none"> • Je maakt een gestrekte arabier waarbij de benen gestrekt en recht boven het steunpunt (handen) gaan. 	<ul style="list-style-type: none"> • Je maakt een gestrekte arabier met een ruime aanzweef naar en afzweef van (kaatsmoment) de kast. • Je landt in balans ruim achter de kast.
A3. Steunsprongen Handstandoverslag met afzet van minitrampoline over kastbreedte	<ul style="list-style-type: none"> • Je maakt een handstandoverslag met veel hulp en ingetrokken armen en benen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Je maakt een gestrekte overslag met hulp van hulpverleners met gestrekte armen (afzet). 	<ul style="list-style-type: none"> • Je maakt een gestrekte overslag met ruime aanzweef naar de kast. • Je wordt geholpen bij de landing. 	<ul style="list-style-type: none"> • Je maakt een ruime gestrekte overslag met ruime aanzweef naar en een afzweef van (kaatsmoment) de kast. • Je landt in balans ruim achter de kast.

slo

Toelichting

slo

Funcies van toetsing (Brouwer, 2011)

Waarom wil je toetsen?

slo

- Bijstellen
- Begeleiden
- Legitimeren
- Selecteren

Verschil reguliere LO en LO2/BSM?

Formatief en summatief toetsen

Formatief toetsen: om leerlingen te begeleiden in hun leerproces; beoordelen om te leren; *assessment for learning*.

Summatief toetsen: om leerprestaties (product) te beoordelen en te rapporteren; beoordelen om te selecteren; *assessment of learning*.

slo

Evaluatiedeskundige Robert Stake (in Scriven, 1991, p.19):

"When the cook tastes the soup, that's formative evaluation, when the guest tastes it, that is summative evaluation"

Wat toetsen?

A. Bewegingsvaardigheden

A1. ... a.d.h.v. objectieve / sport-ideaal (?) typische maatstaf

A2. ... a.d.h.v. subjectieve maatstaf: persoonlijke leervorderingen (adaptief beoordelen)

A3. ... a.d.h.v. indrukcijfer: holistisch ('timmermansoog van de meester')

B. Regelvaardigheden

B1. ... a.d.h.v. objectieve maatstaf

B2. ... a.d.h.v. subjectieve maatstaf: persoonlijke leervorderingen (adaptief beoordelen)

B3. ... a.d.h.v. indrukcijfer: holistisch ('timmermansoog van de meester')

C. Kennis en inzicht

C1. ... a.d.h.v. schriftelijke toetsen, incl. verslag, onderzoeksopdracht e.d.

C2. ... a.d.h.v. mondelinge toetsen, incl. presentatie e.d.

D. Self-report bv. stagedossier of portfolio

E. Handelingsdeel: beoordelen van inspanningsverplichting (= in hoeverre maakt de leerling gebruik van de geboden leeransen)

F. Inzet, sociaal, gedrag,

G.

slo

Low en high level formatieve assessment (FA)

Kenmerk	Low level FA	→ High level FA
Aard van het bewijs	Objectief, gestandaardiseerd	Gevarieerd, objectief en anekdotisch
Structuur	Meestal formeel, gepland	Informeel, spontaan
Betrokkenen	Leraren	Leraren en leerlingen
Feedback	Vertraagd en algemeen	Direct en specifiek voor laag presterende leerlingen, vertraagd voor hoog presterende leerlingen
Wanneer uitgevoerd	Na instructie	Voor, tijdens en na instructie
Aanpassing in de instructie	Meestal voorgeschreven en gepland	Flexibel, niet gepland
Keuze van taken	Door leraar bepaald	Door leraar en leerling samen bepaald
Aard van de interactie	Interacties zijn gebaseerd op formele rollen	Informeel, in vertrouwen, en eerlijke interacties
Rol van leerling zelfevaluatie	Weinig tot geen	Integraal
Type motivatie	Extrinsiek	Intrinsiek
Toewijzen van succes	Externe factoren	Interne factoren (de moeite die is gedaan)

slo

Methoden bij formatief toetsen

1. Feed-up, feedback en feed-forward
2. Het effectief vragen stellen
3. Toetsdialogen
4. Reflectieve lessen met informele toetsmomenten
5. Self-assessment
6. Peer-assessment
7. Beoordelingsrubrieken (rubrics)
8. Formatief gebruik van summatieve toetsen (generale)

slo

Bron: Sluijsmans, Joosten-ten Brinke en Van der Vleuten, 2013

Basisactiviteiten in formatief toetsen

slo

	Feed-up	Feedback	Feed-forward
	Waar werkt de leerling naar toe?	Waar staat de leerling nu?	Hoe komt de leerling naar de gewenste situatie?
Leraar	1. Verhelderen van leerdoelen en delen van criteria voor succes.	3. Het bewerkstelligen van effectieve groepsdiscussies en activiteiten die bewijs leveren voor leren.	4. Feedback geven gericht op verder leren.
Medeleerling	2. Begrijpen en delen van leerdoelen en criteria voor succes.	5. Het activeren van leerlingen als belangrijke informatiebronnen voor elkaar.	
Leerling	2. Begrijpen van leerdoelen en criteria voor succes.	6. Het activeren van leerlingen in het stimuleren van eigenaarschap over het eigen leren.	

Instrumenten bij formatief toetsen

slo

Instrument	Feed-up	Feedback	Feed-forward
Videobeelden			
Rubrics			

- Videobeelden BSM: <http://bewegingsonderwijs.slo.nl/themas/bsm-en-lo2/bsm/bsm-toetsvoorbeelden-in-beeld>
- Rubrics BSM: <http://bewegingsonderwijs.slo.nl/themas/bsm-en-lo2/bsm>
- Rubrics LO2: <http://bewegingsonderwijs.slo.nl/themas/bsm-en-lo2/lo2>

The Classroom Experiment (Dylan William)

- The Classroom Experiment
(Episode.1) <https://www.youtube.com/watch?v=J25d9aC1GZA>
- The Classroom Experiment
(Episode.2) <https://www.youtube.com/watch?v=1iD6Zadhg4M>

slo

Vertalen naar de eigen praktijk

slo

Vertalen naar de eigen praktijk

- Wie past formatief toetsen toe bij BSM/LO2 en ziet dat eruit?
- Wat wil jij (door)ontwikkelen voor BSM/LO2, waarin wil jij investeren: formatief of summatief toetsen?
- Waar denk je tegenaan te lopen in de BSM/LO2-praktijk?
- Wat doet dit met en wat betekent dit voor de BSM/LO2-leerlingen?

slo

Referenties

- Anthoni, K., Kamp, W. van de, Schrik, E., Swinkels, E., & Witsiers, D. (2010). *BSM toetsvoorbeelden*. Enschede: SLO. Verkregen van <http://www.slo.nl/downloads/2010/bsm-toetsvoorbeelden.pdf>
- Black, P., & Wiliam, D. (2009). Developing the theory of formative assessment. *Educational Assessment, Evaluation and Accountability*, 21(1), 5-31.
- Brouwer, B. (2011). Evaluatie van bewegingsonderwijs. In: H. Stegeman, B. Brouwer & C. Mooij (red.). *Onderwijs in bewegen*. Houten: Bohn Stafleu.
- Cauley, K. M., & McMillan, J. H. (2009). Formative assessment techniques to support student motivation and achievement. *Clearing House*, 83(1), 1-6.
- Massink, M., Mossel, G. van, Swinkels, E., & Witsiers, D. (2013). *LO2 toetsvoorbeelden van praktische opdrachten*. Enschede: SLO. Verkregen van <http://bewegingsonderwijs.slo.nl/voortgezet/vmbo/publicaties/lo2toetsvoorbeeld/en/>
- Sluismans, D., Joosten-ten Brinke, D., & Vleuten, C. van der (2013). *Toetsen met leerwaarde. Een reviewstudie naar de effectieve kenmerken van formatief toetsen*. Verkregen van <https://www.nro.nl/wp-content/uploads/2014/05/PROO+Toetsen+met+leerwaarde+Dominique+Sluismans+ea.pdf>